

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Právní režimy francouzských zámořských území

Studentská vědecká a odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

2015

VIII. ročník SVO

Autor: Laura Haiselová

Konzultant: JUDr. Věra Jirásková, CSc.

estné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do VIII. ročníku Studentské vědecké a odborné společnosti (SVO) vypracovala samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla předložena do předchozích ročníků SVO a jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním ve veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Praze dne 10. 3. 2015

.....
Laura Haiselová

Podkování

Na tomto místě bych ráda podkovala JUDr. Věře Jiráskové, CSc. za podnětnou výuku, která mi byla inspirací pro napsání této práce. Dále bych jí ráda podkovala za cenné rady, náměty, připomínky a čas, který mi při pomoci s psaním této práce věnovala.

Anotace

Cílem této práce je analýza právního postavení francouzských zámořských území, která jsou pozstatkem bývalé francouzské koloniální říše. Tato území jsou podléhají jak francouzské, tak evropské právní úpravě a jsou spravována v diferencovaných právních režimech s různou mírou autonomie. Uspořádání právních režimů francouzských zámořských území v rámci Francie pomocí unikátních ústavních institutů vyvažuje zájmy metropolitní Francie a zámořských územních celků. Přidružení těchto území k Evropské unii je rovněž oboustranně výhodné. Výsledkem komplikované právní úpravy je pečlivě vyvážený vztah Evropské unie, Francie a jejích zámořských území, díky němuž mohou být součástí Evropské unie i geograficky a kulturně vzdálená území.

Annotation

The purpose of this thesis is an analysis of the legal status of French overseas territories which are relics of the former French colonial empire. These territories are a subject to both the French and the European Union's legal regulation and they are administrated under differentiated legal regimes granted with various levels of autonomy. The arrangement of the legal status of French overseas territories in French legal system, which uses unique constitutional institutes, balances the interests of metropolitan France and the territories in question. The association of these territories with the European Union is mutually advantageous as well. As a result of this complicated regulation, there is a carefully balanced relation between the European Union, France and its overseas territories, thanks to which geographically and culturally remote territories can be a part of the European Union.

Obsah

estné prohlášení a souhlas s publikací práce	1
Pod kování.....	2
Anotace / Annotation	3
1. Úvod.....	5
2. Vztah francouzských zámo ských území k EU	6
2.1 Nejvzdálen jší regiony EU	6
2.2 Zámo ské zem ě a území	7
3. Vztah francouzských zámo ských území k Francii	8
3.1 Francouzská koloniální ěše	8
3.2 Dekolonizace v ústavním vývoji	9
3.3 Ústava V. republiky	11
3.3.1 P vodní úprava z roku 1958	11
3.3.2 Právní režimy zámo ských územních celk ě	11
3.3.3 Obecná úprava územních celk ě	12
3.3.4 Specifická úprava zámo ských region ě a departement ěných podle 1. 73 Ústavy	14
3.3.5 Specifická úprava celk ěných podle 1. 74.....	15
3.3.6 P echod od jednoho režimu k druhému	17
3.3.7 Zvláštní organizace Území za jižním polárním kruhem a území antarktických.....	18
3.3.8 Clipperton – soukromé vlastnictví státu	19
3.3.9 Specifická úprava Nové Kaledonie.....	20
4. Záv ěr	22
Prameny	23

1. Úvod

Udávatel evropských států spravuje jako pozůstatek své koloniální minulosti závislá území s různou mírou autonomie. Z této skutečnosti vyvstává nutnost regulovat jejich právní postavení, a to jak na vnitrostátní úrovni, tak na úrovni Evropské unie (EU).

EU nabízí členským státům dva způsoby regulace jejich závislých území a snaží se tak vyjít vstříc rozličným formám závislosti resp. autonomie závislých území. Závislá území se mohou stát plnou součástí EU („nejvzdálenější regiony EU“), nebo mohou využít režimu přidružení podle části IV. SFEU.

EU klade důraz na rovné zacházení se závislými územními celky a nabízí jim velkou finanční podporu ze svých strukturálních fondů, vztahy EU a závislá území jsou regulovány především na ekonomické úrovni. Zároveň se EU nesnaží změnit sociální, kulturní a hodnotové prostředí v závislých územích. Pouze je zohledňuje při opatřeních, která přijímá vzhledem k závislosti. Výhody, které má EU ze zalesnění a podpory těchto vzdálených území jsou především rozšíření evropského trhu, prostor pro export, přístup k rozmanitým surovinám a kvalitním zemědělským produktům.

Francouzská závislá území využívají oba právní režimy, které jim EU nabízí, a to způsobem, který reflektuje míru jejich autonomie uvnitř Francie. Závislá Francie (*la France d'outre-mer*) zahrnuje území, která spadají pod francouzskou suverenitu, ale nacházejí se mimo tzv. metropolitní Francii, tedy mimo Evropu. Tato území jsou pozůstatkem francouzské koloniální říše, která dosáhla největšího rozmachu za období III. republiky. Po vojenské porážce III. republiky za druhé světové války a v souvislosti s rostoucím tlakem na dekolonizaci však francouzská koloniální říše zanikla.

Území, která se (z různých důvodů) rozhodla stát plnou součástí Francie, jsou předmětem diskusí. Správa a integrace bývalých kolonií, které zůstaly součástí Francie (resp. celé EU), byla vyřešena unikátním způsobem. Instituty francouzského práva umožňují správu závislých území v diferencovaných režimech s ohledem na geografickou i kulturní vzdálenost těchto celků a se zřetelem k jejich komplikované minulosti.

Současná francouzská úprava právních režimů závislých celků vychází z ústavní novely z roku 2003. Podle právních režimů rozděluje Ústava V. republiky závislá území do dvou skupin, přičemž jako třetí skupinu vyčleňuje ta území *sui generis*.

Předmětem této práce je analýza právního postavení francouzských závislých území jak z hlediska evropského práva, tak z hlediska francouzské právní úpravy.

2. Vztah francouzských zámořských území k EU

Na které státy EU (Dánsko, Francie, Španělsko, Nizozemsko, Spojené království) mají zámořská území, která mají k mateřským státům různé vztahy a jsou nadána různou mírou autonomie. Evropská unie tyto odlišnosti ve vnitřních státech toleruje a vychází jim vstříc právní úpravou, kterou je možno aplikovat na tato zámořská území. Vnitřní státy si mohou vybrat mezi dvěma zvláštními režimy, které se mohou aplikovat na jejich zámořská území. Zaprvé jde o režim pro tzv. „nejvzdálenější regiony EU“ a zadruhé o tzv. „zámořské země a území“. Francie pro svá zámořská území využívá oba režimy společně, který reflektuje míru autonomie zámořských území v rámci Francie.

Vztah EU se zámořskými územními celky je upravován především na ekonomické úrovni. EU ve své právní úpravě akcentuje úpravu celních podmínek a rozšíření ze strukturálních fondů. Na druhé straně EU se vyhýbá hodnocení zámořských území z hlediska hodnot sdílených vnitřními státy vyjádřených v čl. 2 Smlouvy o Evropské unii¹ a nesnaží se o kulturní sblížení EU a těchto území.

2.1 Nejvzdálenější regiony EU

Na základě čl. 349 SFEU jsou na která zámořská území vnitřních států součástí EU jako tzv. nejvzdálenější regiony (*régions ultra-peripheriques – RUP*).² Z francouzských zámořských celků se toto ustanovení týká pouze zámořských departementů a regionů uvedených v čl. 73 Ústavy – tzn. Guadeloupe, Francouzské Guayany, Martiniku, Réunionu, Sv. Bartoloměje a nově od 1. 1. 2014 také Mayotte. Dotčená francouzská zámořská území jsou ve SFEU od přijetí Lisabonské smlouvy³ taxativně vyjmenována.⁴

Na RUP se v plné míře vztahují předpisy EU a práva a povinnosti z nich vyplývající.⁵ Rada EU ale může přijmout konkrétní opatření „zaměřená na vytvoření podmínek pro uplatnění Smlouvy v těchto regionech,“⁶ především s ohledem na jejich sociální a hospodářskou situaci.⁷

---

¹ Evropská Unie. Smlouva o Evropské unii, čl. 2. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 1993. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu>.

² Evropská Unie. Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 349. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 1967. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu>. (dále jen „SFEU“).

³ SYLLOVÁ, Jindřiška. *Lisabonská smlouva: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H.Beck, 2010, xli, 1299 s., Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-807-4003-394. s. 985. (dále jen „SFEU – komentář“).

⁴ SFEU, čl. 349.

⁵ SFEU – komentář, s. 985.

⁶ SFEU, čl. 349.

⁷ SFEU, čl. 349.

Přístup EU k RUP má tři hlavní cíle: zlepšení přístupnosti těchto území, zvýšení jejich konkurenceschopnosti a zlepšení regionální interakce.⁸ Evropská unie se snaží najít řešení problému, kterým jsou RUP vystaveny.⁹ Opatření, která přijímá EU, se týkají zejména celní, obchodní, daňové a zemědělské politiky a podmínek přístupu ke strukturálním fondům EU.¹⁰ Přínos RUP pro EU je možnost rozšíření evropského trhu, velká biologická rozmanitost RUP a zemědělské produkty vysoké kvality.¹¹

2.2 Zámorské země a území

Zámorské země a území (*Les pays et territoires d'outre-mer – PTOM*) nejsou součástí Evropské unie, ale využívají režimu přidružení.¹² Vztahy mezi EU a PTOM jsou vymezeny tvrdou částí SFEU. PTOM jsou k EU připojena na základě třistranného partnerství mezi členským státem, zámorským územím a Komisí.¹³ Přidružená zámorská území jsou vyjmenována v Příloze II SFEU. Z francouzských zámorských území jde o Novou Kaledonii, Francouzskou Polynésii, TAAF, Wallis a Futuna a Saint-Pierre a Miquelon.¹⁴

Na území PTOM se přímo neaplikuje právo EU.¹⁵ Ustanovení Smluv se zde také nepoužijí, pokud tak Smlouvy výslovně nestanoví.¹⁶

Základem tohoto přidružení je „podpora sociálního a hospodářského rozvoje těchto států a teritorií a ustavení širokých ekonomických vztahů mezi nimi navzájem a s Unií.“¹⁷ Cílem tohoto přidružení je zaručit PTOM stejné zacházení ze strany členských států a podílet se na investicích směřujících k rozvoji těchto států.¹⁸ Do budoucna by se měl vztah EU a PTOM změnit z jednostranné podpory na rovnocenné partnerství založené na společných zájmech a reciprocitě.¹⁹

---

⁸ Evropská unie. SD LENÍ KOMISE o posíleném partnerství pro nejvzdálenější regiony: hodnocení a perspektivy. In: *Úřední věstník EU*. 2004, . 343.

⁹ SFEU – komentář, s. 985.

¹⁰ SFEU – komentář, s. 987.

¹¹ Evropská unie. Sdělení Komise - Nejvzdálenější regiony: přínos pro Evropu. In: *Úřední věstník EU*. 2008, . 642.

¹² SFEU – část IV.

¹³ Evropská unie. Rozhodnutí Rady o přidružení zámorských zemí a území k Evropskému společenství. In: *Úřední věstník EU*. 2001, . 822.

¹⁴ Evropská unie. Smlouva o fungování Evropské unie: Příloha II. In: *Úřední věstník EU*. 1967.

¹⁵ SFEU – komentář, s. 713.

¹⁶ Evropská unie - Evropský soudní dvůr. Bernard Leplat contre Territoire de la Polynésie française (Bernard Leplat v. Teritorium Francouzská Polynésie). In: *Sbírka rozhodnutí 1992 I-00643, C-260/90*. 1992. Dostupné z:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/NOT/?uri=CELEX:61990CJ0260>

¹⁷ SFEU, 1. 198.

¹⁸ SFEU, 1. 199.

¹⁹ Evropská unie. Sdělení Komise Evropskému PARLAMENTU, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů - Složky nového partnerství mezi EU a zámorskými zeměmi a územími. In: *Úřední věstník EU*. 2009, . 623.

Na evropské právní úpravě zámorských celků obecně lze vidět ochotu EU vyhovět jakékoli formě autonomie zavedené v členských státech. Výhodou tohoto postupu je pro EU rozšíření evropského trhu na odlehlá území. Na oplátku EU podporuje zámorská území, poskytuje jim finanční pomoc a dává jim volnost, což se týká jejich kulturního fungování. EU zároveň dává členským státům volnost, aby upravily autonomii svých zámorských území, což vyplývá také z následující analýzy francouzské úpravy zámorských územních celků.

3. Vztah francouzských zámorských území k Francii

3.1 Francouzská koloniální říše

Počátek francouzských koloniálních výbojů se odehrál až v 16. a hlavně na začátku 17. století.²⁰ V 19. století byla přehodnocena francouzská koloniální politika. Oproti stanovisku vyhlazení a vysídlení původního obyvatelstva ve prospěch kolonistů z metropole, které se uplatňovalo zvláště vůči Indiánům v Kanadě, zvířilo druhé pojetí – využívání domácího obyvatelstva jako zdroje levné pracovní síly a posily pro francouzskou armádu.²¹

S nástupem potůžkových kolonií bylo potřeba zřízení jejich centrální správy. Nejprve zajišťovalo styk s koloniemi Ministerstvo námořnictví,²² poté Ministerstvo kolonií, které existuje dodnes jako Ministerstvo pro zámorská území.²³ Roku 1894 byla zřízena Koloniální škola, která měla zajistit výchovu koloniálních úředníků pro správu rozsáhlých území.²⁴ Státoprávní postavení kolonií nebylo až do druhé světové války zajištěno.

Před začátkem druhé světové války se francouzské koloniální impérium dělilo na Francouzskou severní Afriku, Francouzskou západní Afriku, Francouzskou rovníkovou Afriku, Francouzské Somálsko, Madagaskar, Réunion, Komory, Francouzské jižní a antarktické země, francouzské državy v Indii, Indočínu, Francouzskou Polynésii, Novou Kaledonii, Nové Hebridy, ostrovy Saint-Pierre a Miquelon, Francouzské Antily a Francouzskou Guayanu v jižní Americe.²⁵

---

²⁰ Griffe, Maurice. 1996. *Chronologie de la France et de ses provinces de -900 à nos jours*. Éd. TSH, 1996.

²¹ Maurois, André. 1994. *Dějiny Francie*. Paris : Nakladatelství Lidové noviny, 1994, s. 405. (dále jen „Maurois“).

²² Francie. Décret du 24 juin 1858, qui crée un ministère de l'Algérie et des colonies, et charge de ce ministère S. A. I. le prince Napoléon, publié le 1er juillet 1858. (Dekret z 24. června 1858, kterým vzniká ministerstvo pro Alžírsko a kolonie, publikován 1. července 1858.) Dostupné z: <http://data.decalog.net/enap1/Liens/Gazette/18581205.pdf>.

²³ Francie. Décret n° 89-835 du novembre 1989 – *Ministère des départements et territoires d'outre mer*. (Dekret č. 835 z roku 1989, kterým vzniká ministerstvo pro zámorské departementy a teritoria.) Dostupné z: http://www.legifrance.gouv.fr/jopdf/common/jo_pdf.jsp?numJO=0&dateJO=19891115&numTexte=14189&pageDebut=14189&pageFin=

²⁴ Maurois, s. 405.

²⁵ Griffe, Maurice. 1996. *Chronologie de la France et de ses provinces de -900 à nos jours*. Éd. TSH, 1996.

3.2 Dekolonizace v ústavním vývoji

Od roku 1946 se francouzská právní úprava zámořských celků odklání od koloniálních principů.²⁶ Důležitým sledkem vojenské porážky koloniální moci III. republiky v červnu 1940 a v reakci na silné hnutí dekolonizace, které se projevilo během druhé světové války.²⁷ Třetí republika (1870-1940) vybudovala silnou koloniální říši, která byla jedním z velkých zdrojů bohatství a síly země. Myšlenka impéria však ztratila popularitu, a to z různých důvodů: a) Zdálo se, že je spravedlivé, aby domorodci, kteří bojovali po boku Francouzů, získali právo podílet se na vládě ve své zemi; b) jak Amerika, tak Rusko vedly kampaň proti kolonialismu a vzbudily tím velké nadšení; c) neevropské rasy si uvědomily svou sílu jak pod vlivem porážek japonských vojsk, tak díky významu, který spojenci přikládali Číně a Arabské lize.²⁸

Významným milníkem byla konference v Brazzaville v roce 1944,²⁹ kde prozatímní vláda slíbila, že označení říše (*Empire*) bude nahrazeno výrazem Francouzská unie a že se zámořská Francie stane federací svobodných států, které zůstanou v rámci francouzského společenství, budou však spravovány volenými zástupci, kteří budou mít své místo v Národním shromáždění a v Radě republiky.³⁰

Po druhé světové válce se nátlak na dekolonizaci stupoval, příkladem je vzpoura ve městě Sétif v Alžírsku v roce 1945 nebo vyhlášení nezávislosti ve Vietnamu ve stejném roce.³¹ Tyto události vedly první poválečný parlament k tomu, že upustil od právní úpravy zámořských územních celků z doby kolonizace.

Preambule francouzské Ústavy IV. republiky z roku 1946 slavnostně prohlašuje, že každá lidská bytost bez rozdílu rasy, náboženství a pohlaví má nezadatelná a posvátná práva. Tato principová formula vylučuje pro Francii rozlišování na ovládající a ovládaný lid. Tuto tezi dále v závěru preambule utvrzuje zákaz „*jakéhokoli koloniálního systému založeného na svévoli*.“³² Tato věta nezakládá ani povolení jiné kolonizace, protože se předpokládá, že kolonizace obecně nemůže být jiná než svévolná.³³

²⁶ Francie. Constitution du 27 octobre 1946: Ústava IV. republiky. In: *Journal Officiel*. 1946. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr>; preambule. (dále jen „Ústava IV. republiky“).

²⁷ Gohin, Olivier. 1998. *Institutions administratives*. Paris : Librairie générale de droit et de jurisprudence, E.J.A., 1998, s. 465. (dále jen „Gohin“).

²⁸ Maurois, s. 447.

²⁹ Gohin, s. 411.

³⁰ Gohin, s. 411.

³¹ BELL, John S. *French constitutional law*. 1. ed. Oxford: Clarendon Press, 1994, xxiv, 367 s. ISBN 01-982-5948-4, s. 12.

³² Francie. Constitution du 4 octobre 1958 (Ústava V. republiky). In: *Journal Officiel*. 1958. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr>; (dále jen „Ústava V. republiky“).

³³ Gohin, s. 411-2.

Po druhé světové válce přišel čas na nové nastavení vztahů mezi metropolí a zámorskými územími v pokrokové a diferencované právní úpravě. Tato úprava by měla respektovat vlastní minulost každé z bývalých kolonií, aniž by pro to bylo třeba ustavovat zvláštní statut pro každou z nich.³⁴

Francouzská ústava z roku 1946 se s tímto úkolem vypořádala společně s ostatními, jehož základní principy přežily až do V. republiky. Zvolila systém asociace navenek a decentralizace uvnitř. To znamená, že bývalé francouzské kolonie, buď se stanou součástí Francie – v tom případě získají určitou míru autonomie, nebo získají suverenitu a vstoupí do Francouzské unie.

Z francouzského koloniálního impéria tak vznikla Francouzská unie.³⁵ Ta se podle článku 60 Ústavy IV. republiky skládala jednak z Francouzské republiky, čímž se myslí metropolitní Francie i její zámorské departementy a teritoria (tedy území, která zůstala součástí Francie), jednak z přidružených teritorií a států (např. Francouzská Indočína – Vietnam, Laos, Kambodža). Tak vznikla dekolonizovaná Francie, která zůstává ve spojení s bývalými koloniemi.³⁶

Na místě Francouzské unie poté vzniklo Společenství.³⁷ To se stalo v roce 1958 s přijetím nové ústavy nástupcem Francouzské unie a formálně fungovalo do roku 1995, kdy byla daná ustanovení novelou odstraněna z Ústavy V. republiky.³⁸ Bývalé francouzské kolonie, které nezůstaly součástí Francie, získaly plnou suverenitu. Tento proces měl umožnit plynulé oslabování vztahů mezi Francií a bývalými koloniemi. Dnes se jejich volné vztahy řídí oddílem XIV. Ústavy V. republiky „o frankofonii a asociacích dohodách“.

Naopak uvnitř Francie se namísto dekolonizace uplatnilo schéma decentralizace. Ta spočívá ve svobodné správě zámorských územních celků. V předchozí ústavní úpravě z roku 1946 a poté i v ústavě z roku 1958 se území rozdělovala na dvě kategorie – zámorské departementy, které byly osídleny dříve (v 17. století) jsou přímo součástí Francie (Guadeloupe, Martinik, Guayana, Réunion) a teritoria, což jsou bývalé později získané kolonie a mají vyšší míru autonomie (Saint-Pierre a Miquelon, Afriקה, Madagascar, Oceánie, Mayotte).³⁹

---

³⁴ Gohin, s. 412.

³⁵ Ústava IV. republiky, čl. 60.

³⁶ Gohin, s. 414.

³⁷ Ústava IV. republiky.

³⁸ Francie. LOI constitutionnelle no 95-880 du 4 août 1995: Novela ústavy. In: *Journal Officiel*. 1995. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr>.

³⁹ Gohin, s. 412.

3.3 Ústava V. republiky

3.3.1 P vodní úprava z roku 1958

Úprava zámořských územních celků v Ústavě V. republiky z roku 1958 měla pokračovat ve snahách IV. republiky o přiznání nových pravomocí pro zámořská území. V roce 1956 byl přijat *loi-cadre Defferre* - ústavní zákon z 3. července 1956, který stanovoval povinnosti pro budoucí ústavu: má upravit vztahy republiky s národy, které jsou s ní spojeny. V tomto duchu Ústava V. republiky zachovává zákaz „koloniálního systému založeného na svévoli“, zakotvený v preambuli Ústavy IV. republiky.⁴⁰

Ústavní úprava zámořských územních celků pokračovala bez větších změn až do roku 2003. Před ústavní novelou z roku 2003⁴¹ se zámořské územní celky dělily na departementy (*départements*), a teritoria (*territoires*). Tyto územní celky se mohly svobodně spravovat prostřednictvím rad, které byly voleny (podmínky pro jejich volbu určil zákon).⁴²

Zámořské departementy byly původně součástí Francie. Jejich jedinou odchylkou od metropolitních území bylo, že jejich právní režim a administrativní organizace mohla být upravována s ohledem na místní specifika.⁴³

Ústava garantovala vyšší míru autonomie zámořským teritoriím, která měla mít zvláštní organizaci, jež by pamatovala na jejich vlastní zájmy. Po změně ústavy v roce 1992 se přidává ustanovení o tom, že statuty zámořských teritorií jsou upraveny organickým zákonem, který definuje zejména pravomoci jejich vlastních institucí. Tyto statuty se mohou schvalovat a měnit pouze po konzultaci dotčeného místního shromáždění (*assemblée territoriale*).⁴⁴

3.3.2 Právní režimy zámořských územních celků

1.1 Ústava V. republiky stanoví mimo jiné, že Francie je nedělitelná republika a její organizace je decentralizovaná.⁴⁵ Při decentralizaci státní správy mají být vyšším celkem a státním orgánem svěřeny jen ty úkoly a kompetence, které nejsou schopné zajistit svými prostředky nižší resp. základní územní samosprávné celky.⁴⁶

---

⁴⁰ Francie. Loi n°56-619 du 23 juin 1956 MESURES PROPRES A ASSURER L'EVOLUTION DES TERRITOIRES RELEVANT DU MINISTERE DE LA FRANCE D'OUTRE-MER: Ústavní zákon - Opatření pro zajištění dalšího vývoje zámořských území. In: *Journal Officiel*. 1956. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr>

⁴¹ Francie. Loi constitutionnelle n°2003-276: Ústavní zákon . 276. In: *Journal Officiel*. 2003. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr>.

⁴² Ústava V. republiky ve znění před novelou z r. 2003.

⁴³ Ústava V. republiky ve znění před novelou z r. 2003.

⁴⁴ Ústava V. republiky ve znění před novelou z r. 2003.

⁴⁵ Ústava V. republiky, 1.1.

⁴⁶ Pavlíček, Václav. 2007. *Ústavní právo a státov da 1. díl, Obecná státov da*. Praha : Linde, a. s., 2007. s. 116.

Podle článku 72 odst. 3 Ústavy V. republiky „*Francie vnímá lid zámořských oblastí jako součást francouzského lidu se společným ideálem svobody, rovnosti a bratrství.*“⁴⁷ Zámořskými oblastmi se myslí Guadeloupe, Guayana, Martinik, Réunion, Mayotte, Sv. Bartoloměj, Sv. Martin, Saint-Pierre a Miquelon, ostrovy Wallis a Futuna, Francouzská Polynésie a Nová Kaledonie.⁴⁸

Po ústavní novele z roku 2003 se mění kategorie zámořských územních celků. V současnosti rozlišujeme tři, respektive pět různých právních režimů, ve kterých mohou zámořské územní celky fungovat. První skupinu tvoří zámořské regiony a departementy. Druhou kategorií jsou celky upravené článkem 74 ústavy. Poslední skupinou jsou tři celky *sui generis*, což je Nová Kaledonie, Území za jižním polárním kruhem a v Antarktidě a ostrov Clipperton (soukromé vlastnictví státu). Korsika má v rámci Francie také zvláštní postavení, ale není zařazena mezi zámořská území, neboť se nenachází mimo Evropu.

3.3.3 Obecná úprava územních celků

Zásady územního členění společné pro metropolitní Francii i zámořské území jsou upraveny v oddílu XII Ústavy. Republika se podle čl. 72 dělí na obce (*communes*), ty se spojují do departementů (*départements*), a na nejvyšší úrovni do regionů (*régions*). Dále existují celky se zvláštním statutem a zámořské celky dle čl. 74 Ústavy. Jiné celky je možné zřídit nebo upravit zákonem.⁴⁹

Územní celky mají v rozsahu svých kompetencí přijímat rozhodnutí, která jsou na jejich úrovni nejlépe uskutečnitelná, což je projevem decentralizace zakotvené v čl. 1 Ústavy V. republiky. Svobodně se spravují volenými radami za podmínek stanovených zákonem.⁵⁰

Za podmínek stanovených zákonem mohou územní celky používat zdroje, jimiž mohou svobodně nakládat. Z podnikání mohou vybírat v plné výši anebo z části poplatky a dávky různé povahy. Zákon je může zmocnit, aby upravily jejich základ a výši v mezích, jež sám stanoví. Každý přesun kompetencí mezi státem a územními celky provádí předložených zdrojů, jimž byly kompetence svěřeny.⁵¹

---

⁴⁷ Ústava V. republiky, čl. 72.

⁴⁸ Ústava V. republiky, čl. 72.

⁴⁹ Ústava V. republiky, čl. 72.

⁵⁰ Ústava V. republiky, čl. 72.

⁵¹ Ústava V. republiky, čl. 72-2.

3.3.3.1 Shromáždění zámorského územního celku

Každý zámorský územní celek má své shromáždění, které rozhoduje o věcech spadajících do jeho kompetence. Tyto kompetence a název orgánu se liší podle právních režimů jednotlivých celků.⁵²

Způsob, jakým se volí toto shromáždění je popsán ve volebním zákoníku (*Code électoral*), kde jsou pro každý zámorský celek zvláštní ustanovení. Je určen počet členů tohoto shromáždění, délka volebního období, způsob a den volby.⁵³

Voli i každého územního celku mohou cestou petičního práva požádat rozhodující shromáždění svého celku, aby projednalo otázku, jež spadá do jeho kompetence. Za podmínek stanovených organickým zákonem lze návrhy rozhodnutí nebo akty týkající se kompetence územního celku předložit prostřednictvím referenda k rozhodnutí voličům tohoto celku.⁵⁴

Jde-li o vytvoření tohoto územního celku anebo o změnu jeho organizace, může zákon rozhodnout o konsultativním vyjádření voličů daného celku. Změna hranic územních celků může být rovněž doprovázena vyjádřením voličů.⁵⁵

3.3.3.2 Zastoupení na metropolitní úrovni

V souladu se zásadou rovnosti mají i obyvatelé francouzských zámorských celků své zástupce v obou komorách Národního shromáždění. Jejich počet se pohybuje u poslanců od 1 do 7 a u senátorů od 1 do 4 podle počtu obyvatel daného zámorského celku. Způsob jejich volby a odchylky od voleb v metropolitní Francii stanoví volební zákoník pro každý celek zvlášť.⁵⁶

V oddílu XII. Ústavy V. republiky se dále stanoví, které zámorské územní celky se budou řídit § 73 Ústavy (tedy které jsou zámorskými departementy a regiony), které se budou řídit § 74 Ústavy a které se řídí pouze zákonem (Clipperton a Území za jižním polárním kruhem a antarktická území). Statut Nové Kaledonie se řídí oddílem XIII.⁵⁷

---

⁵² Tyto odlišnosti jsou patrné zde: Francie. Code électoral: Volební zákoník. In: *Journal Officiel*. 2011. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr>. (dále jen „Volební zákoník“)

⁵³ Viz: Volební zákoník.

⁵⁴ Ústava V. republiky, § 72-1.

⁵⁵ Ústava V. republiky, § 72-1.

⁵⁶ Viz: Volební zákoník.

⁵⁷ Ústava V. republiky, § 72-3.

3.3.4 Specifická úprava zámořských regionů a departementů řízených podle I. 73 Ústavy

část území vyjmenovaných v I. 72 odst. 3 Ústavy V. republiky (Guadeloupe, Guayana, Martinik, Réunion, Mayotte) se řídí právním režimem I. 73 Ústavy V. republiky. To znamená, že každé toto území tvoří jeden zámořský region a zároveň jeden departement.

Podle I. 73 se v zámořských departementech a regionech zákony a nařízení aplikují přímo. Mohou být podrobeny úpravám, jež vycházejí z charakteristických rysů a zvláštních potřeb těchto celků. O těchto úpravách mohou rozhodnout celky v záležitostech, jež spadají do jejich kompetence, a jestliže k tomu byly zmocněny zákonem.⁵⁸ Z toho vyplývá, že zámořské departementy a regiony jsou nadány nejnižší mírou autonomie ze všech zámořských územních celků.

Zároveň lze se zetelem k jejich zvláštnostem tyto celky zmocnit zákonem, aby samy upravily pravidla platná na jejich území v omezeném počtu záležitostí zákonodárné působnosti. Tyto úpravy se však nesmí týkat některých záležitostí – například národnost, občanská práva, svéprávnost osob, organizace soudnictví, trestní právo a proces, a další.⁵⁹

O takovém zákonném zmocnění se rozhodne na žádost dotčeného celku za podmínek a s výhradami, jež stanoví organický zákon. Zmocnění není přípustné, také jde-li o základní podmínky výkonu veřejné svobody nebo ústavní zaručeného práva.

Vytvoření celku, kterým je nahrazen departement a region v zámoří, nebo ustavení společného shromáždění rozhodujícího jednotně za tyto dva celky může být zákonem provedeno pouze se souhlasem volitelů tohoto území.⁶⁰

Podle zákona o územních celcích (*Code général des collectivités territoriales*) jsou ustaveny místní orgány. Jedná se o místní shromáždění (*assemblée territoriale*) a jeho předsedu ve všech případech. U některých území se navíc objevuje výkonná rada, stálá komise a ekonomická, sociální a kulturní rada. Způsob ustavení, pravomoci, podmínky výkonu mandátu a funkční období těchto orgánů stanoví zákon o územních celcích pro každý tento celek zvlášť.⁶¹

Zmocněnci státu (*representant d'État*) pro daný departement dohlíží na legalitu aktů místního shromáždění. Pokud má podezření, že nejsou vydány na základě a v mezích

⁵⁸ Ústava V. republiky, I. 73.

⁵⁹ Ústava V. republiky, I. 73.

⁶⁰ Ústava V. republiky, I. 73.

⁶¹ Viz: Francie. Code général des collectivités territoriales: Zákoník o územních celcích. In: *Journal Officiel*. 2000. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr>. (dále jen „Zákon o územních celcích“).

zmocněn zákonem, postoupí je do dvou měsíců po jejich přijetí správnímu tribunálu (*tribunal administratif*), který může tyto akty zrušit.⁶²

3.3.5 Specifická úprava celků řízených podle 1. 74

Zámořské celky upravené tímto článkem mají statut, který vyjadřuje jejich vlastní zájmy v rámci republiky.⁶³ Jedná se o všechny ostatní celky, které nejsou celky *sui generis* a nejsou řízeny článkem 73 (Sv. Pierre a Miquelon, Sv. Martin, ostrovy Wallis a Futuna, Francouzská Polynésie a Sv. Bartoloměj).

Statut, podle kterého se tyto celky řídí, je zaveden organickým zákonem a přiznává jim v té míře autonomie, než jakou jsou nadány zámořské regiony a departementy. Jeho přijetí musí předcházet stanovisko rozhodujícího místního shromáždění.⁶⁴ Tento statut stanoví podmínky aplikace zákona a nařízení, kompetence tohoto územního celku, pravidla organizace a činnosti územního celku a volební řád pro jeho rozhodovací shromáždění.

Statut územního celku také stanoví podmínky, za nichž jsou instituce územního celku konsultovány k návrhům zákona a k návrhům nařízení a dekretů, obsahujícím zvláštní ustanovení o územním celku, jakož i k ratifikaci nebo schválení mezinárodních závazků, přijatých ve věcech jeho kompetence.⁶⁵ Například zákon, který zakotvoval aplikaci trestního zákoníku (*Code criminel*) v zámořských územích, který byl přijat bez konzultace se shromážděními dotčených územních celků, byl prohlášen za protiústavní.⁶⁶ Na druhou stranu, není třeba konzultovat s dotčenými územními celky veškeré změny předpisů, ke kterým dojde v rámci legislativního procesu.⁶⁷

Kompetencemi těchto územních celků nesmí být úprava občanských práv, svéprávnost osob, trestní právo, zahraniční politika, obrana, měnový kurz, volební předpisy, a další.⁶⁸

---

⁶² Ústava V. republiky, 1. 72.

⁶³ Ústava V. republiky, 1. 74.

⁶⁴ Ústava V. republiky, 1. 74.

⁶⁵ Ústava V. republiky, 1. 74.

⁶⁶ Francie - Conseil Constitutionnel. Loi rendant applicable le code de procédure pénale et certaines dispositions législatives dans les territoires d'outre-mer: Rozhodnutí Ústavní rady: Zákon zavádí aplikovatelnost zákona o trestním řízení v zámořských územních celcích. In: *Journal Officiel*. 1980, . 122. Dostupné z: <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/les-decisions/acces-par-date/decisions-depuis-1959/1980/80-122-dc/decision-n-80-122-dc-du-22-juillet-1980.7779.html>.

⁶⁷ Francie - Conseil Constitutionnel. Loi modifiant les modes d'élection de l'Assemblée territoriale et du Conseil de gouvernement du territoire de la Nouvelle-Calédonie et dépendances et définissant les règles générales de l'aide technique et financière contractuelle de l'État: Rozhodnutí Ústavní rady: Nová Kaledonie. In: *Journal Officiel*. 1979, . 104. Dostupné z: <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/les-decisions/acces-par-date/decisions-depuis-1959/1979/79-104-dc/decision-n-79-104-dc-du-23-mai-1979.7722.html>.

⁶⁸ Ústava V. republiky, 1. 74.

Podle zákona o územních celcích jsou v těchto územích ustavena rozhodovací shromáždění (*conseil territorial*). V těchto shromážděních stojí předseda, doplněný výkonnou radou. Způsob ustavení, fungování a pravomoci těchto orgánů stanoví také zákon o územních celcích.⁶⁹ Při každém rozhodovacím shromáždění je přítomen také zmocněnec státu, který může akty místní rady předkládat správnímu tribunálu, pokud má pochybnosti o jejich legalitě.

Organický zákon může rovněž pro tyto celky, jež jsou vybaveny autonomií, stanovit podmínky, za nichž Státní rada vykonává zvláštní soudní kontrolu určitých druhů akty rozhodovacího shromáždění, jednácího z titulu svých kompetencí, jež vykonává v oblasti zákonodárství.⁷⁰ Zde je vidět, že s vyšší mírou autonomie roste i možnost přezkumu akty vydávaných autonomními orgány.

Zároveň ale rostou i pravomoci autonomních orgánů vzhledem k přezkumu akty metropolitních orgánů. Rozhodovací shromáždění může na základě organického zákona poznamenat zákon, vyhlášený po nabytí účinnosti statutu územního celku, jestliže Ústavní rada, jíž předložily návrh právní orgány tohoto celku, zjistila, že zákon zasáhl do oblasti vyhrazené kompetenci tohoto celku.⁷¹

Organický zákon může také stanovit, kdy se může územní celek, pod kontrolou státu a při dodržení sjednaných záruk, podílet na výkonu kompetencí státu na celém svém území, a to ve sféře výkonu veřejných svobod.⁷² Tato sféra je přitom zároveň departementem a regionem zcela zapovězena. Příkladem takového přenesení pravomocí je například zákon z roku 2008, který přenáší na celky podle čl. 74 Ústavy V. republiky a Novou Kaledonii pravomoci v oblasti ochrany práv osob ve věcech týkajících se zdraví.⁷³

Podle čl. 74 odst. 1 Ústavy V. republiky může vláda na zámořské územní celky a na Novou Kaledonii ve věcech, jež zůstávají v kompetenci státu, nařízením s potřebnými úpravami rozšířit ustanovení zákonodárné povahy, platná v mateřské zemi, pokud zákon výslovně pro dotčená ustanovení použití tohoto postupu nevyklučuje. Nařízením vydává ministerská rada po vyjádření příslušných rozhodovacích shromáždění a Státní rady. Platnosti

---

⁶⁹ Viz: Zákon o územních celcích.

⁷⁰ Ústava V. republiky, čl. 74.

⁷¹ Ústava V. republiky, čl. 74.

⁷² Ústava V. republiky, čl. 74.

⁷³ Francie. Ordonnance n° 2008-1339 du 18 décembre 2008 relative à l'extension et à l'adaptation en Nouvelle-Calédonie, en Polynésie française et à Wallis-et-Futuna de dispositions portant sur la protection des droits des personnes en matière de santé: Nařízením o přenesení pravomocí v ochraně práv osob v oblasti zdraví. In: *Journal Officiel*. 2008, . 1339. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/>

nabývají uveřejněným, nejsou-li ratifikovány Parlamentem, stanou se nicotnými ve lhůt osmnácti měsíců po své publikaci.⁷⁴

3.3.6 Přechod od jednoho režimu k druhému

Pokud by mělo dojít ke změně celého území nebo části celku, které se řídí čl. 73 nebo čl. 74, jež se týká přechodu z jednoho do druhého režimu úpravy uvedené v čl. 73 a 74, nelze jej provést bez souhlasu voličů celku nebo jeho dotčené části.⁷⁵

Prezident republiky může na návrh vlády anebo na společný návrh obou sněmoven, uveřejněný v *Journal Officiel*, v období jejich zasedání požádat voliče kteréhokoli územního celku v zámoří o vyjádření k otázce, týkající se organizace tohoto celku, jeho kompetencí nebo úpravy zákonodárství. Pokud však jde o změnu právního režimu tohoto celku a návrh na tuto změnu je vládní, musí vláda předložit tento návrh také oběma sněmovnám a podrobit jej rozpravě.⁷⁶

Jak je vidět, pro obyvatelstvo zámořských územních celků by bylo poměrně komplikované přejít od jednoho právního režimu k druhému. Iniciativa k hlasování o takovém rozhodnutí totiž musí vzejít od metropolitních orgánů, jakékoli úsilí ze strany např. místního shromáždění bude nedostatečné, pokud nebude učiněno v součinnosti s vládou nebo Národním shromážděním. Na druhou stranu, jak je zřejmé z následujících příkladů Mayotte a Nové Kaledonie, Francie požadavkům zámořských územních celků zpravidla ustupuje.

Pokud dojde ke změně právního režimu některého ze zámořských území, bude schválen organický zákon, který ji zakotví. Tato procedura se zatím uskutečnila pouze jednou, a to v případě Mayotte.

3.3.6.1 Změna právního režimu Mayotte

Mayotte je jeden z ostrovů souostroví Komory. Stala se francouzskou kolonií v roce 1841, ve 20. století se potom třikrát vyslovila v referendu pro setrvání součástí Francie (v letech 1974, 1976 a 2000). Ostatní ostrovy z tohoto souostroví se postupně osamostatnily.⁷⁷

V roce 2009 se občané Mayotte v referendu rozhodli pro „departementalizaci“ svého celku – opustili režim čl. 74. článku Ústavy a pevně jí se přimkli k Francii. Referenda se účastnilo 61 % voličů, z nichž 95 % hlasovalo pro přechod k režimu podle čl. 73.⁷⁸

---

⁷⁴ Ústava V. republiky, čl. 74-1.

⁷⁵ Ústava V. republiky, čl. 72-4.

⁷⁶ Ústava V. republiky, čl. 72-4.

⁷⁷ Enault, Marianne. 2009. Mayotte, le 101e département. *Le JDD*. [Online] 29.. Březen 2009. <http://www.lejdd.fr/Politique/Actualite/Mayotte-le-101e-departement-75318>.

Vým nou za omezení autonomie nyní Mayotte získá plné výhody spojené se statusem departementu v etn r zných finan ních benefit . Na druhou stranu zde bude mimo jiné aplikovatelný i zákon z roku 1905 o odd lení církve od státu a polygamie p estane být legální. Z tohoto d vodů byli jediní odp rci departementalizace imámové a prominentní muslimové (95 % obyvatel Mayotte jsou muslimové).⁷⁹

Poprvé se tedy uskute nila procedura zm ny režimu zámo ského územního celku. Nejd íve bylo organickým zákonem z 21. 2. 2007 p idáno do zákona o územních celcích ustanovení, které zmoc ovalo Mayotte k p íjetí rezoluce o zm n statutu a p echodu k režimu podle l. 73 Ústavy.⁸⁰

Tato rezoluce byla p íjata v roce 2008. Poté vláda navrhla podle l. 72 odst. 4 Ústavy V. republiky prezidentovi, aby nechal zorganizovat referendum (*consultation de la population*). Referendum se uskute nilo v b eznu 2009.⁸¹ Po jeho kladném výsledku byl p íjat Národním shromážd ním zákon, který zm nu právního režimu Mayotte zakotvuje.⁸²

Již zakotvená departemenatalizace vyžaduje, aby se práv platné normy Mayotte uvedly do souladu s t mi, které se aplikují v ostatních zámo ských departementech a regionech a v metropolitní Francii. Tato „integrace do republiky“ bude trvat mezi 15 a 25 lety od zm ny právního režimu.⁸³ Od 1. 1. 2014 se Mayotte stalo jedním z tzv. nejvzdálen jších území EU (*région ultra-peripherique – RUP*), tzn. pevn ji se p imklo k EU a získalo p ístup k v tší podpo e ze strany EU.

3.3.7 Zvláštní organizace Území za jižním polárním kruhem a území antarktických

Francouzská Území za jižním polárním kruhem a území antarktická (*Les Terres australes et antarctiques françaises – TAAF*) jsou ostrovy roztroušené v Indickém oceánu na ploše asi 400 tisíc km², a to od tropického pásma až po Antarktidu. Všechny ostrovy leží na

---

⁷⁸ AFP. Mayotte : 95,2% de "oui" au final. [online]. [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.lefigaro.fr/flash-actu/2009/03/29/01011-20090329FILWWW00171-mayotte-952-de-oui-au-final.php>.

⁷⁹ Gael L'Hermine. 2009. Mayotte Referendum 2009. *World Elections*. [Online] 30.. B ezen 2009. <http://welections.wordpress.com/2009/03/30/mayotte-referendum-2009/>.

⁸⁰ Zákon o územních celcích.

⁸¹ Francie. Décret n° 2009-67 du 20 janvier 2009 décidant de consulter les électeurs de Mayotte en application des articles 72-4 et 73 de la Constitution: Dekret na izující konzultovat volí e Mayotte ohledn aplikace lánk 72-4 a 73 Ústavy. In: *Journal Officiel*. 2009, . 67. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/>

⁸² Francie. LOI n° 2010-1487 du 7 décembre 2010 relative au Département de Mayotte: Zákon o Mayotte. In: *Journal Officiel*. 2010, . 1487. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/>.

⁸³ Delberghe, Michel. 2009. Les Mahorais approuvent largement la création du département de Mayotte. *Le Monde*. [Online] 30.. B ezen 2009. http://www.lemonde.fr/societe/article/2009/03/30/les-mahorais-approuvent-largement-la-creation-du-departement-de-mayotte_1174258_3224.html.

jižní polokouli a žádný z nich není trvale obydlen. Dále se dělí na 4 skupiny ostrovů – distrikty (*districts*). Za pátý distrikt je považována Adélinina země v Antarktidě.⁸⁴

V roce 1961 vstoupila v platnost tzv. Washingtonská Smlouva o Antarktidě, ve které se smluvní země zavázaly po dobu platnosti smlouvy zakonzervovat rozdělení Antarktidy mezi jednotlivé země podle stavu z roku 1959, ale zároveň tato vlastnická práva neuplatňovat. Francie, signatář smlouvy, shodně s ostatními zeměmi na svých pozastavených právech trvá, ale v duchu přijaté smlouvy je v praxi neuplatňuje. Adélinina země je tak součástí TAAF jen formálně.

Podle článku 72 odst. 3 Ústavy V. republiky má právní režim TAAF stanovit zákon. Tím je zákon z roku 1955 o statutu TAAF a Clippertonu.⁸⁵ Tento zákon nejprve vyjmenovává, o která území se jedná. Poté stanoví, že zákony a nařízení se v TAAF aplikují přímo, jen pokud to samy výslovně stanoví. Naproti tomu předpisy, které se týkají ústavní organizace, obrany, národnosti, občanství, trestního práva, měny, obchodního práva, výzkumu, se aplikují v TAAF automaticky.

Nařízením ministra pro zámoří (*Le Ministre de l'Outre-Mer*), eventuálně ministra financí nebo obrany, mohou modifikovat působnost zákona o statutu TAAF a Clippertonu. Tak se stalo nařízením ministra pro zámoří, kterým přešel správu tohoto území na prefekta, který podléhá ministrovi pro zámoří a sídlí v Réunionu.⁸⁶ Protože ostrovy TAAF nejsou osídleny, nemají žádnou vlastní samosprávu a žádného zástupce ve francouzském parlamentu.⁸⁷

3.3.8 Clipperton – soukromé vlastnictví státu

Stejně jako právní režim TAAF, režim ostrova Clippertonu je podle čl. 72 odst. 3 Ústavy zakotven v zákoně – zákon o statutu TAAF a Clippertonu.⁸⁸ Tento zákon říká, že Clipperton je přímo v pravomoci vlády. Ministr pro zámoří je pověřen správou ostrova. Vykonává zde všechny kompetence svěřené správním orgánům zákony a nařízeními. Může přenést výkon těchto pravomocí. Zákony a nařízení se na Clippertonu aplikují v plné míře.

---

⁸⁴ Vojíková, Martina. 2010. Přidružená území Evropské unie - Francouzská jižní a antarktická území. *Zprávy Alfa* 9. [Online] 17.. Prosinec 2010. (dále jen „Vojíková“)

<http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?articleid=371&zoneid=4>.

⁸⁵ Francie. Loi n° 55-1052 du 6 août 1955 portant statut des Terres australes et antarctiques françaises et de l'île de Clipperton: Zákon o statutu TAAF a Clippertonu. In: *Journal Officiel*. 1955, 55-1052. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/>. (dále jen „Zákon o TAAF a Clippertonu“)

⁸⁶ Francie. Décret n°96-200 du 14 mars 1996 relatif au siège de l'administration des Terres australes et antarctiques françaises: Dekret o správě TAAF. In: *Journal Officiel*. 1996, . 200. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/>.

⁸⁷ Vojíková.

⁸⁸ Viz: Zákon o TAAF a Clippertonu.

Na základ tohoto zákona ministr pro zámo í vydal v roce 2008 na ízení. Tím p enesl výkon správy ostrova Clippertonu na vysokého komisa e Francouzské Polynésie.⁸⁹

3.3.9 Specifická úprava Nové Kaledonie

Nové Kaledonii je v nován oddíl XIII Ústavy V. republiky. Obyvatelé Nové Kaledonie byli lánkem 76 Ústavy povoláni, aby se p ed 31. prosincem 1998 vyslovili k ustanovením dohody podepsané v Nouméa 5. kv tna 1998 a publikované 27. kv tna 1998 v *Journal Officiel*.⁹⁰

Tato dohoda p iznává Nové Kaledonii r zné výsady. M že mít vlastní vlajku a hymnu. Pravomoci, které se okamžit s platností smlouvy p evád jí na Novou Kaledonii, jsou z oblastí pracovního práva, zahrani ního obchodu, pravidel místní správy nebo základního a st edního vzd lávání. Pravomoci, které m la nov Nová Kaledonie sdílet s metropolí, jsou nap . sociální politika, horní právo, v decký výzkum a mezinárodní vztahy.⁹¹

Obyvatelé Nové Kaledonie se v roce 1998 v referendu za ú asti 74 % voli vyslovili 72% v tšinou pro smlouvu z Nouméa.⁹² Po této konsultaci dle l. 76 a následném uzav ení dohody, stanovil organický zákon, schválený po vyjád ení rozhodovacího shromážd ní Nové Kaledonie, v souladu se sm ry vývoje, ur enými touto dohodou a s ohledem na úpravy pot ebné k jeho provedení, kompetence státu, jež budou kone ným zp sobem p eneseny na instituce Nové Kaledonie, rozsah a zvláštnosti t chto p evod , jakož i rozd lení úkol z toho vyplývajících.⁹³

Dohoda dále stanovila pravidla organizace a innosti institucí Nové Kaledonie a zejména podmínky, za nichž ur ité kategorie akt rozhodovacího shromážd ní mohou být p ed publikací podrobeny kontrole Ústavní rady.⁹⁴ Kompetence Ústavní rady vzhledem k orgánu zámo ského území vznikla v návaznosti na vysokou míru autonomie, kterou je Nová Kaledonie nadána. Protože na Novou Kaledonii bylo p eneseno nejvíce pravomocí ze všech zámo ských celk , logicky byla p ijata i opat ení, která slouží jako pojistka pro p ípad zneužití t chto pravomocí.

---

⁸⁹ Francie. Décret du 31 janvier 2008 relatif à l'administration de l'île de Clipperton: Dekret o správ Clippertonu. In: *Journal Officiel*. 2008. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/>.

⁹⁰ Francie. Accord sur la Nouvelle-Calédonie signé à Nouméa le 5 mai 1998: Dohoda z Nouméa. In: *Journal Officiel*. 1998. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/>.

⁹¹ Francie. Loi organique n° 99-209 du 19 mars 1999 relative à la Nouvelle-Calédonie: Organický zákon o Nové Kaledonii. In: *Journal Officiel*. 1999, . 209. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/>. (dále jen „zákon o Nové Kaledonii“).

⁹² Goueset, Catherine. Chronologie de la Nouvelle Calédonie. *L'Express* [online], 2010 [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: http://www.lexpress.fr/region/chronologie-de-la-nouvelle-caledonie_494132.html.

⁹³ Zákon o Nové Kaledonii.

⁹⁴ Zákon o Nové Kaledonii.

Dohoda z Nouméa prostřednictvím organického zákona stanovila také podmínky a lhůty k tomu, aby se zainteresované obyvatelstvo Nové Kaledonie mohlo vyslovit k přechodu k úplné svrchovanosti. Toto referendum se má odehrát v období od května 2014 do prosince 2018. Přesné datum má stanovit místní shromáždění, které bylo zvoleno v květnu 2014.⁹⁵

---

⁹⁵ Zákon o Nové Kaledonii.

4. Závěr

Francouzské zámořské územní celky se dají podle svého právního režimu rozdělit do několika skupin, přičemž každá skupina má různou míru autonomie. Tato diferencovaná úprava přijatá v roce 2003 má umožnit začlenění zámořských územních celků do Francie s ohledem na jejich individuální rysy a specifické potřeby.

Nejnižší mírou autonomie jsou nadány zámořské departementy a regiony. Tyto celky jsou součástí EU jako tzv. „nejvzdálenější regiony“ a mají nejsnadnější přístup k jak francouzským, tak evropským strukturálním fondům.

Vyšší míru autonomie garantuje Ústava V. republiky územním celkům, které se řídí jejím článkem 74. a Nové Kaledonii. Tato území jsou přidružena k EU. S vyšší mírou autonomie se u nich zvyšuje i míra kontroly – akty jejich orgánů podléhají kontrole legality správním tribunálem. Tyto celky se zároveň mohou obracet na Ústavní radu v případě zásahu zákonem do jejich kompetencí. Tato území jsou zároveň přidružena k EU jako „zámořské země a území“.

EU i Francie činí v zámořským územím mnohé ústupky. Francouzská právní úprava dovoluje územním celkům za určitých podmínek měnit jejich právní režimy – a už smlouvy k úplné svrchovanosti (Nová Kaledonie), nebo smlouvy k vstupu přimknutí k Francii (Mayotte). EU zámořské územní celky podporuje a dává jim možnost čerpat finance z evropských strukturálních fondů. Francie i EU za svou ochotu k ústupkům získávají výhody v podobě rozšíření vlivu a trhu, a to i za cenu integrace kulturně odlišného a geograficky vzdáleného obyvatelstva do Francie, resp. EU.

Zvolené řešení právních režimů francouzských zámořských území pomocí unikátních ústavních institutů vyvažuje zájmy metropolitní Francie a zámořských územních celků. Zdá se, že za přísporné vstřícné politiky EU tato symbióza může fungovat.

Francouzská zámořská území podléhají diverzifikované úpravě, která reflektuje jejich zájmy. Zároveň mohou do jisté míry rozhodovat o svém osudu. Částečné omezení suverenity je jim nahrazeno přístupem k finančním zdrojům Francie i EU, které na druhé straně profitují například z rozšíření evropského trhu. Zdá se, že všechny strany tohoto komplikovaného a pečlivě vyváženého vztahu mají dobrý důvod setrvávat ve vzájemném soužití.

Prameny

Monografie, u ebnice, komentá e

Syllová, Jind iška. *Lisabonská smlouva: komentá .* Vyd. 1. Praha: C.H.Beck, 2010, xli, 1299 s., Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-807-4003-394.

Griffe, Maurice. 1996. *Chronologie de la France et de ses provinces de -900 à nos jours.* Éd. TSH, 1996.

Maurois, André. 1994. *D jiny Francie.* Paris : Nakladatelství Lidové noviny, 1994.

Gohin, Olivier. 1998. *Institutions administratives.* Paris : Librairie générale de droit et de jurisprudence, E.J.A., 1998.

Bell, John S. *French constitutional law.* 1. ed. Oxford: Clarendon Press, 1994, xxiv, 367 s. ISBN 01-982-5948-4.

Pavlí ek, Václav. 2007. *Ústavní právo a státov da 1. díl, Obecná státov da.* Praha : Linde, a. s., 2007.

Elektronické zdroje

Enault, Marianne. 2009. Mayotte, le 101e département. *Le JDD.* [Online] 29.. B ezen 2009. <http://www.lejdd.fr/Politique/Actualite/Mayotte-le-101e-departement-75318>.

AFP. Mayotte : 95,2% de "oui" au final. [online]. [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.lefigaro.fr/flash-actu/2009/03/29/01011-20090329FILWWW00171-mayotte-952-de-oui-au-final.php>.

Gael L'Hermine. 2009. Mayotte Referendum 2009. *World Elections.* [Online] 30.. B ezen 2009. <http://welections.wordpress.com/2009/03/30/mayotte-referendum-2009/>.

Delberghe, Michel. 2009. Les Mahorais approuvent largement la création du département de Mayotte. *Le Monde.* [Online] 30.. B ezen 2009. http://www.lemonde.fr/societe/article/2009/03/30/les-mahorais-approuvent-largement-la-creation-du-departement-de-mayotte_1174258_3224.html.

Vojíková, Martina. 2010. P idružená území Evropské unie - Francouzská jižní a antarktická území. *Zprávy Alfa* 9. [Online] 17.. Prosinec 2010. <http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?articleid=371&zoneid=4>.

Goueset, Catherine. Chronologie de la Nouvelle Calédonie. *L'Express* [online]. 2010 [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: http://www.lexpress.fr/region/chronologie-de-la-nouvelle-caledonie_494132.html.

Právní předpisy

Evropská Unie. Smlouva o Evropské unii, čl. 2. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 1993. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu>.

Evropská Unie. Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 349. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 1967. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu>.

Evropská unie. SD LENÍ KOMISE o posíleném partnerství pro nejvzdálenější regiony: hodnocení a perspektivy. In: *Úřední věstník EU*. 2004, č. 343.

Evropská unie. Sdělení Komise - Nejvzdálenější regiony: přínos pro Evropu. In: *Úřední věstník EU*. 2008, č. 642.

Evropská unie. Rozhodnutí Rady o přidružení zámořských zemí a území k Evropskému společenství. In: *Úřední věstník EU*. 2001, č. 822.

Evropská unie. Smlouva o fungování Evropské unie: Příloha II. In: *Úřední věstník EU*. 1967.

Evropská unie. Sdělení Komise Evropskému PARLAMENTU, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Složky nového partnerství mezi EU zámořskými zeměmi a územími. In: *Úřední věstník EU*. 2009, č. 623.

Francie. Décret du 24 juin 1858, qui crée un ministère de l'Algérie et des colonies, et charge de ce ministère S. A. I. le prince Napoléon, publié le 1er juillet 1858. (Dekret z 24. června 1858, kterým vzniká ministerstvo pro Alžírsko a kolonie, publikován 1. července 1858.) Dostupné z: <http://data.decalog.net/enap1/Liens/Gazette/18581205.pdf>.

Francie. Décret n° 89-835 du novembre 1989 – *Ministère des départements et territoires d'outre mer*. (Dekret č. 835 z roku 1989, kterým vzniká ministerstvo pro zámořské departementy a teritoria.) Dostupné z: http://www.legifrance.gouv.fr/jopdf/common/jo_pdf.jsp?numJO=0&dateJO=19891115&numTexte=14189&pageDebut=14189&pageFin=.

Francie. Constitution du 27 octobre 1946: Ústava IV. republiky. In: *Journal Officiel*. 1946. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr>.

Francie. Constitution du 4 octobre 1958 (Ústava V. republiky). In: *Journal Officiel*. 1958. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr>.

Francie. LOI constitutionnelle no 95-880 du 4 août 1995: Novela ústavy. In: *Journal Officiel*. 1995. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr>.

Francie. Loi n°56-619 du 23 juin 1956 MESURES PROPRES A ASSURER L'EVOLUTION DES TERRITOIRES RELEVANT DU MINISTERE DE LA FRANCE D'OUTRE-MER: Ústavní zákon - Opatření pro zajištění dalšího vývoje zámořských území. In: *Journal Officiel*. 1956. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr>

Francie. Loi constitutionnelle n°2003-276: Ústavní zákon . 276. In: *Journal Officiel*. 2003. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr>.

Francie. Code électoral: Volební zákoník. In: *Journal Officiel*. 2011. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr>.

Francie. Code général des collectivités territoriales: Zákoník o územních celcích. In: *Journal Officiel*. 2000. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr>.

Francie. Ordonnance n° 2008-1339 du 18 décembre 2008 relative à l'extension et à l'adaptation en Nouvelle-Calédonie, en Polynésie française et à Wallis-et-Futuna de dispositions portant sur la protection des droits des personnes en matière de santé: Na ízení o p enesení pravomocí v ochran práv osob v oblasti zdraví. In: *Journal Officiel*. 2008, . 1339. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/>.

Francie. Décret n° 2009-67 du 20 janvier 2009 décidant de consulter les électeurs de Mayotte en application des articles 72-4 et 73 de la Constitution: Dekret na izující konzultovat volí e Mayotte ohledn aplikace lánk 72-4 a 73 Ústavy. In: *Journal Officiel*. 2009, . 67. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/>

Francie. LOI n° 2010-1487 du 7 décembre 2010 relative au Département de Mayotte: Zákon o Mayotte. In: *Journal Officiel*. 2010, . 1487. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/>.

Francie. Loi n° 55-1052 du 6 août 1955 portant statut des Terres australes et antarctiques françaises et de l'île de Clipperton: Zákon o statutu TAAF a Clippertonu. In: *Journal Officiel*. 1955, 55-1052. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/>.

Francie. Décret n°96-200 du 14 mars 1996 relatif au siège de l'administration des Terres australes et antarctiques françaises: Dekret o správ TAAF. In: *Journal Officiel*. 1996, . 200. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/>.

Francie. Décret du 31 janvier 2008 relatif à l'administration de l'île de Clipperton: Dekret o správ Clippertonu. In: *Journal Officiel*. 2008. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/>.

Francie. Accord sur la Nouvelle-Calédonie signé à Nouméa le 5 mai 1998: Dohoda z Nouméa. In: *Journal Officiel*. 1998. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/>.

Francie. Loi organique n° 99-209 du 19 mars 1999 relative à la Nouvelle-Calédonie: Organický zákon o Nové Kaledonii. In: *Journal Officiel*. 1999, . 209. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/>.

Judikatura

Evropská unie - Evropský soudní dv r. Bernard Leplat contre Territoire de la Polynésie française. In: *Sbírka rozhodnutí 1992 I-00643, C-260/90*. 1992. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/NOT/?uri=CELEX:61990CJ0260>.

France - Conseil Constitutionnel. *Loi rendant applicable le code de procédure pénale et certaines dispositions législatives dans les territoires d'outre-mer*: Rozhodnutí Ústavní rady: Zákon zavádí aplikovatelnost zákona o trestním řízení v závislých územních celcích. In: *Journal Officiel*. 1980, . 122. Dostupné z: <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/les-decisions/acces-par-date/decisions-depuis-1959/1980/80-122-dc/decision-n-80-122-dc-du-22-juillet-1980.7779.html>.

France - Conseil Constitutionnel. *Loi modifiant les modes d'élection de l'Assemblée territoriale et du Conseil de gouvernement du territoire de la Nouvelle-Calédonie et dépendances et définissant les règles générales de l'aide technique et financière contractuelle de l'État*: Rozhodnutí Ústavní rady: Nová Kaledonie. In: *Journal Officiel*. 1979, . 104. Dostupné z: <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/les-decisions/acces-par-date/decisions-depuis-1959/1979/79-104-dc/decision-n-79-104-dc-du-23-mai-1979.7722.html>.